

Sygn. akt III AUa 1756/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Bober
Sędziowie:	SSA Bożena Grubba SSA Barbara Mazur (spr.)
Protokolant:	stażysta Anita Musijowska

po rozpoznaniu w dniu 23 lutego 2016 r. w Gdańsku

sprawy T. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji T. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 sierpnia 2015 r., sygn. akt IV U 399/15

oddala apelację.

SSA Bożena Grubba SSA Michał Bober SSA Barbara Mazur

Sygn. akt III AUa 1756/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29 stycznia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. powołując się na art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.) oraz § 1-4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.), odmówił T. K. prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że na podstawie dowodów dołączonych do wniosku i uzyskanych w wyniku przeprowadzonego postępowania ustalono, że na dzień 01 stycznia 1999 r. ubezpieczony udowodnił 28 lat, 5 miesięcy i 4 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 8 lat, 8 miesięcy i 2 dni pracy w warunkach szczególnych. Organ ten nie zaliczył ubezpieczonemu do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach okresu od dnia

02 stycznia 1995 r. do dnia 21 czerwca 1996 r. z tytułu zatrudnienia w (...) sp. z o. o. w W., gdyż zakład pracy nie potwierdził, że ubezpieczony w tym okresie wykonywał prace w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Wskazał także, że (...) w G.-D. anulowała świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach ubezpieczonego z dnia 29 lutego 2000 r. na okres od dnia 20 października 1980 r. do dnia 31 stycznia 1991 r., a w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 15 października 2012 r. wskazano, że ubezpieczony pracował w ww. przedsiębiorstwie w szczególnych warunkach w okresie od dnia 01 stycznia 1987 r. do dnia 31 grudnia 1987 r.

T. K. w odwołaniu od powyższej decyzji zażądał jej zmiany poprzez przyznanie mu emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

W uzasadnieniu wskazał, że pracował w warunkach szczególnych w okresie od dnia 20 października 1980 r. do dnia 31 stycznia 1991 r. w (...) w G. D..

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie.

W piśmie z dnia 31 marca 2015 r. organ ten wskazał, że błędnie zaliczył ubezpieczonemu okres zatrudnienia w (...) w G.-D. od dnia 01 stycznia 1988 r. do dnia 31 grudnia 1990 r. co oznacza, iż udowodnił on łącznie 5 lat, 8 miesięcy i 2 dni okresów wykonywania prac w szczególnych warunkach.

W piśmie z dnia 24 kwietnia 2015 r. ubezpieczony wniósł dodatkowo o zaliczenie mu okresu zatrudnienia w (...) w G. D. od dnia 01 maja 1976 r. do dnia 28 lipca 1978 r. na stanowisku betoniarza.

Wyrokiem z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie IV U 399/15 Sąd Okręgowy w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu I instancji:

T. K. urodził się w dniu (...)

Wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Toruniu oddalił odwołanie T. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. odmawiającej mu prawa do emerytury. Wnioskodawca nie zaskarżył tego wyroku.

W dniu 21 stycznia 2015 r. T. K. wystąpił z drugim wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury. W chwili złożenia wniosku i wydania decyzji nie pozostawał w stosunku pracy i nie był członkiem w otwartego funduszu emerytalnego

W dniu 29 stycznia 2015 r. organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

W toku aktywności zawodowej ubezpieczony pracował w (...)w G.-D. w okresach: od dnia 01 września 1969 r. do dnia 15 listopada 1972 r. oraz od dnia 20 października 1980 r. do dnia 31 stycznia 1991 r.

Na początku, w okresie od dnia 01 września 1969 r. do dnia 30 czerwca 1971 r. ubezpieczony był zatrudniony jako uczeń – uczył się zawodu rzeźnika-wędliniarza, a następnie od dnia 01 lipca 1971 r. do dnia 15 listopada 1972 r. był zatrudniony na stanowisku robotnika niewykwalifikowanego.

W okresie od dnia 20 października 1980 r. do dnia 31 stycznia 1991 r. ubezpieczony pracował na stanowiskach określanych jako: masarz, starszy masarz, rozbieracz-wykrawacz i wędzarsz. Tym niemniej przez cały ten okres jego obowiązki polegały na uboju zwierząt prądem (planowego przez 3 dni w tygodniu oraz sanitarnego w razie konieczności), spuszczeniu z nich krwi, patroszeniu i rozbieraniu mięsa, przenoszeniu mięsa do chłodni, oprawianiu jelit w jelitarni, wykrawaniu kawałków mięsa, mieleniu mięsa, przerabianiu mięsa na wędliny i kiełbasy, parzeniu, peklowaniu mięsa i wędzeniu kiełbas i wędlin. Wynikało to z tego, że ubezpieczony pracował w małej masarni, gdzie nie było ścisłego podziału obowiązków i wszyscy pracownicy wykonywali wszelkie czynności związane z produkcją

mięsa i wędlin. Panowały tam bardzo złe warunki, gdyż ubojnia była nieogrzewana i było tam bardzo brudno. Również rozbieralnia mięsa nie była ogrzewana.

Świadek M. B. był zatrudniony w (...) w G. D. w latach 1986-2009 jako piekarz i prezes.

Świadek K. D. była zatrudniona w (...) w G. D. od dnia 01 grudnia 1972 r. do dnia 31 lipca 2003 r. jako inwentaryzator, kadrowa i księgowa.

Świadek M. S. był zatrudniony w (...) w G.-D. w latach 1971-1986 jako masarz i kierownik zakładu.

W toku aktywności zawodowej ubezpieczony pracował również w (...) w G. D. w okresie od dnia 20 maja 1975 r. do dnia 28 lipca 1978 r.

Na początku, w okresie od dnia 20 maja 1975 r. do dnia 30 kwietnia 1976 r. ubezpieczony pracował w dziale zaopatrzenia na stanowisku operatora widlaka. Następnie w okresie od dnia 01 maja 1976 r. do dnia 28 lipca 1978 r. pracował w betonowni na stanowisku betoniarza. Jego praca polegała na wykonywaniu różnych elementów betonowych wykorzystywanych w rolnictwie, tj. rusztów, stóp do słupów energetycznych, kratownic, oczepów, stóp z betonu. Wykonywał takie czynności jak smarowanie form olejem mineralnym i wodą, wsypywaniu betonu do formy i wprawianiu ich w wibrację za pomocą specjalnych wibratorów. Była to praca w wysokiej temperaturze, hałasie i zapyleniu, a ponadto operatorzy wibratorów byli narażeni na silne wibracje.

Świadek P. A. był zatrudniony w (...) w G. D. w latach 1971-1993 betoniarz.

Świadek H. M. (1) był zatrudniony w (...) w G. D. od 1971 r. do czasu upadłości jako betoniarz.

W toku aktywności zawodowej ubezpieczony pracował także w (...) w W. w okresie od dnia 02 stycznia 1995 r. do dnia 21 czerwca 1996 r. na stanowisku masarza. Jego praca polegała na uboju zwierząt, spuszczeniu z nich krwi, patroszeniu i rozbieraniu mięsa, przenoszeniu mięsa do chłodni, oprawianiu jelit w jelitarni, wykrawaniu kawałków mięsa, mieleniu mięsa, przerabianiu jego na wędliny i kiełbasy, parzeniu, peklowaniu i wędzeniu kiełbas i wędlin. Wynikało to z tego, że ubezpieczony pracował w małej masarni, gdzie nie było ścisłego podziału obowiązków i co do zasady wszyscy pracownicy wykonywali wszelakie czynności związane z produkcją mięsa i wędlin.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sądowych, w tym w aktach organu rentowego i osobowych wnioskodawcy, a także dowodu zeznań świadków: M. B., K. D., M. S., P. A. i H. M. (1) oraz przesłuchania ubezpieczonego w charakterze strony.

Sąd I instancji dał wiarę dowodom z dokumentów, gdyż były jasne, pełne, rzetelne, a nadto żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności i mocy dowodowej oraz nie budziły one także wątpliwości tego Sądu. Nie dał jedynie wiary świadectwu wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 29 lutego 2000 r., wystawionego przez (...) w G. D., z którego wynikało, iż ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnych w okresie od dnia 20 października 1980 r. do dnia 31 stycznia 1991 r., albowiem zostało ono anulowane przez samego pracodawcę i zastąpione kolejnym z dnia 15 października 2012 r., z którego wynika, że ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnych jedynie w okresie od dnia 01 stycznia 1987 r. do dnia 31 grudnia 1987 r.

Za wiarygodne Sąd Okręgowy uznano także zeznania świadków: M. B., K. D., M. S., P. A. i H. M. (1). Świadczenie, pracujący z ubezpieczonym w spornych okresach (M. B., K. D. i M. S. w M. w G. D., a P. A. i H. M. (1) w (...)) w (...), mieli niekwestionowane rozeznanie w zakresie wykonywanych przez ubezpieczonego czynności i warunków ich wykonywania. Zeznania te były co do zasady logiczne, spójne, wzajemnie zgodne i niesprzeczne z pozostałym materiałem dowodowym w postaci dokumentów znajdujących się w aktach osobowych i zeznaniami samego ubezpieczonego, które Sąd ten także co do zasady uznał za wiarygodne w całości.

W ocenie Sądu I instancji dowody te stanowiły miarodajny środek dowodowy do ustalenia stanu faktycznego w niniejszej sprawie, z którego wynika, że wnioskodawca nie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w

warunkach szczególnych, a np. świadek M. B. zeznał: „robił wszystko, od zabicia, po oskórowanie, wyczyszczenie, rozbiór, przerób. Każdy musiał robić wszystko w zależności gdzie kierownik kazał iść”.

Świadek K. D. zeznała: „Kierownik ustawiał tak pracę w zakładzie, żeby jemu grało i nie patrzył co kto ma napisane w angażu”.

Prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych reguluje art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.), zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku – w przypadku mężczyzn - 60 lat, jeżeli w dniu 1 stycznia 1999 r. spełnili łącznie niżej wymienione warunki:

- osiągnęli okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat,
- posiadają co najmniej 15 – letni okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a nadto:
- nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego, a w przypadku przystąpienia złożyli wniosek o wykreślenie z funduszu i przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa.

Stosowne regulacje w przedmiocie wieku emerytalnego, rodzajów prac lub stanowisk oraz warunków, na podstawie których przysługuje prawo do wcześniejszej emerytury znajdują się w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Natomiast wykazy prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zostały zawarte w wykazach A i B stanowiących załącznik do ww. rozporządzenia. Nadto w § 1 ust. 2 tegoż rozporządzenia w przedmiocie sprecyzowania stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach ustawodawca odsyła do odpowiednich przepisów resortowych.

Istotny w niniejszej sprawie jest również § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 07 lutego 1983 r., w myśl którego okresami pracy uzasadniającymi prawo do wcześniejszej emerytury są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, ustalonym dla danego stanowiska. Pod pojęciem pracy wykonywanej stale należy rozumieć pracę wykonywaną na danym stanowisku pracy, zgodnie z rozkładem czasu pracy i w pełnym wymiarze czasu pracy, ustalonym dla danego stanowiska. W związku z powyższym nie będzie uznawana za taką pracę praca, wykonywana, np. w połowie wymiaru czasu pracy lub tylko kilka lub kilkanaście dni w miesiącu.

Sąd Okręgowy wskazał, że w sprawie poza sporem była okoliczność, iż T. K. osiągnął z dniem 11 sierpnia 2012 r. przewidziany przepisami prawa wiek emerytalny oraz że posiada wymagany staż ubezpieczeniowy. Organ rentowy w celu ustalenia uprawnień do emerytury uwzględnił na dzień 01 stycznia 1999 r. 28 lat, 5 miesięcy i 4 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 5 lat, 8 miesięcy i 2 dni okresów wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Organ ten nie kwestionował także faktu nie przystąpienia przez wnioskodawcę do otwartego funduszu emerytalnego.

Sąd ten zważył, że istota sporu w niniejszym postępowaniu koncentrowała się natomiast wokół ustalenia, czy praca świadczona przez T. K. w okresach: od dnia 01 września 1969 r. do dnia 15 listopada 1972 r., od dnia 20 października 1980 r. do dnia 31 grudnia 1986 r. i od dnia 01 stycznia 1988 r. do dnia 31 stycznia 1991 r. w (...) w G. D., w okresie od dnia 20 maja 1975 r. do dnia 28 lipca 1978 r. w (...) w G. D. oraz w okresie od dnia 02 stycznia 1995 r. do dnia 21 czerwca 1996 r. w (...) w W. była pracą w szczególnych warunkach, a w konsekwencji, czy wnioskodawca spełnił ostatnią przesłankę do przyznania prawa do wcześniejszej emerytury.

W tym miejscu wskazał, że zgodnie z § 2 ust. 2 ww. rozporządzenia z dnia 07 lutego 1983 r. okresy pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy. Organ rentowy, rozpoznając wnioski w sprawie prawa do emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach, może uwzględnić wyłącznie te okresy pracy w szczególnych warunkach, które zostały uwodnione na podstawie powyższego dokumentu bądź zaświadczenia stwierdzającego charakter i stanowisko pracy w warunkach szczególnych w określonych okresach. Dokumenty te są dla organu rentowego wiążące nie tylko w pozytywnym, ale i w negatywnym tego słowa znaczeniu. Oznacza to, że z jednej strony przedłożone zaświadczenie jest dowodem na fakt wykonywania przez zainteresowanego pracy w szczególnych warunkach, a z drugiej strony brak takiego zaświadczenia, czy nieprawidłowo wypełnione, uniemożliwia ustalenie tej okoliczności za pomocą innych środków dowodowych.

Niemniej w powyższym wypadku – braku, bądź zakwestionowania przez organ rentowy powyższych środków dowodowych – zainteresowany może dochodzić ustalenia tych okoliczności w postępowaniu sądowym, w którym w myśl art. 472 i 473 k.p.c. powyższe obostrzenia nie obowiązują. Sąd nie jest bowiem związany środkami dowodowymi określonymi dla dowodzenia przed organem rentowym. W postępowaniu o świadczenie emerytalne – rentowe dopuszczalne jest – jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 maja 1985 r. w sprawie III UZP 5/85 – przeprowadzenie przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych dowodu z zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jeżeli zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy z powodu jego likwidacji lub zniszczenia dokumentów dotyczących zatrudnienia. Okres pracy w warunkach szczególnych można również ustalić w postępowaniu sądowym na podstawie akt osobowych pracownika (umowy o pracę, świadectwa pracy, angaży, innych dokumentów). Zaliczenie nieudokumentowanych, spornych okresów pracy w szczególnych warunkach do stażu pracy uprawniającego do wcześniejszej emerytury wymaga przy tym dowodów niebudzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania prawne przede wszystkim Sąd I instancji stwierdził, że zasadniczo stanowisko pracy ubojowca należy do stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach. Jest ono wymienione pod poz. 8 „Prace wykonywane bezpośrednio przy uboju zwierząt”, działu X „Prace w rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym”, wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r.

Ponadto Sąd ten wskazał, że jest ono wymienione w załączniku nr 1 do uchwały nr 64/83 Zarządu Głównego Centralnego Związku Spółdzielni Rolniczych „Samopomoc Chłopska” z dnia 25 lipca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy spółdzielczości rolniczej (Informator dla Spółdzielni nr 15, poz. 57) w dziale X „Przemysł mięsny – prace w rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym”, pod pozycją 8, punkt 1 – ubojowiec, punkt 2 – parzacz, punkt 3 – jeliciarz, punkt 5 - peklowacz i punkt 14 – wędzarcz.

Podkreślił, że również praca betoniarza należy do stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach. Jest ona wymieniona w pod poz. 4 „Prace zbrojarskie i betoniarskie”, działu V „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych”, wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r.

Ponadto jest ona wymieniona w załączniku nr 1 do zarządzenia nr 55 Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 14 lipca 1983 r. (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 października 1983 r. Nr 3, poz. 7), w wykazie A, dziale V „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych” pod poz. 4 „Prace zbrojarskie i betoniarskie”, pkt 2 – betoniarz-zbrojarz.

W ocenie Sądu Okręgowego zgromadzony w sprawie materiał dowodowy jedynie pozwolił ustalić, że w okresie od dnia 01 maja 1976 r. do dnia 28 lipca 1978 r., będąc zatrudniony w (...) w G. D., wnioskodawca pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku betoniarza. Z akt osobowych ubezpieczonego, a także zeznań świadków wynika, że w tym okresie czasu odwołujący wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu prace betoniarza i nie wykonywał żadnych innych prac.

Zdaniem tego Sądu brak było natomiast możliwości zaliczenia do wymaganego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach pozostałych wnioskowanych przez T. K. okresów.

Jeżeli chodzi o początkowy okres zatrudnienia ubezpieczonego w (...) w G. D. od dnia 20 maja 1975 r. do dnia 30 kwietnia 1976 r. z akt osobowych ubezpieczonego jednoznacznie wynika, że pracował on wówczas jako operator widlaka, która to praca nie jest uznawana za pracę w warunkach szczególnych.

Jeżeli zaś chodzi o pracę wykonywaną przez wnioskodawcę w okresach: od dnia 01 września 1969 r. do dnia 15 listopada 1972 r., od dnia 20 października 1980 r. do dnia 31 grudnia 1986 r. i od dnia 01 stycznia 1988 r. do dnia 31 stycznia 1991 r. w (...) w G. D. oraz w okresie od dnia 02 stycznia 1995 r. do dnia 21 czerwca 1996 r. w Przedsiębiorstwie (...) sp. z o. o. w W., Sąd I instancji miał na uwadze, że ubezpieczony nie wykazał, że pracował on w tych okresach w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy.

Sąd ten wywodził dalej, że chociaż bez wątpliwości większość wykonywanych przez T. K. czynności było uznawane za pracę w warunkach szczególnych (prace ubojowca, parzacza, jeliciarza, peklowacza i wędzarsza), to jednak pozostałe wykonywane przez niego prace (przy produkcji wędlin i kielbas, mieleniu mięsa) za tego typu prace nie są uznawane co oznacza automatycznie, że nie sposób uznać, iż wykonywał on prace w warunkach szczególnych w pełnym wymiarze czasu pracy.

Sąd Okręgowy uznał, że jedynie praca świadczona przez wnioskodawcę w spornym okresie od dnia 20 maja 1975 r. do dnia 30 kwietnia 1976 r. (11 miesięcy i 12 dni) na stanowisku betoniarza była pracą w warunkach szczególnych. Dlatego też ubezpieczony z okresem uznanym przez organ rentowy - 5 lat, 8 miesięcy i 2 dni - wykazał łącznie 6 lat, 7 miesięcy i 14 dni pracy w warunkach szczególnych.

Ponieważ ubezpieczony nie wykazał wymaganych 15 lat stażu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnych charakterze, o którym mowa w art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a zatem nie spełnia on wszystkich przesłanek do przyznania mu emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Z uwagi na powyższe, nie znajdując podstaw do uwzględnienia odwołania, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd ten orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł T. K. zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 184 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego niewłaściwe zastosowanie skutkujące uznaniem, iż T. K. nie spełnia przesłanek do ustalenia prawa do emerytury w wieku niższym niż zasadniczy z uwagi na pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze;

2) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, poprzez błędne jego zastosowanie polegające na uznaniu, iż tylko na podstawie dokumentów wystawionych przez zakład pracy, w szczególności świadectwo pracy można wykazać wykonywanie pracy w szczególnych warunkach, stąd też anulowanie świadectwa potwierdzającego wykonywanie pracy w szczególnych warunkach Sąd Okręgowy uznał za dowód potwierdzający nie wykonywanie pracy w takich warunkach, podczas gdy charakter pracy jako świadczonej w szczególnych warunkach skarżący udowodnił zeznaniami świadków;

3) naruszenie przepisu prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c. poprzez ustalenie w sposób sprzeczny z zebrany materiałem dowodowym, że T. K. będąc zatrudnionym w (...) w G. D. w okresie od dnia 20 października 1980 r. do dnia 31 stycznia 1991 r. na stanowisku rozbieracz-wykrawacz nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach, podczas gdy zeznania świadków wskazują, iż wykonywał on pracę przy uboju zwierząt, a warunki panujące w tymże zakładzie pracy były bardzo trudne, dlatego też pracę tę należy uznać za wykonywaną w szczególnych warunkach;

4) naruszenie przepisu prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c. poprzez ustalenie w sposób sprzeczny z zebrany materiałem dowodowym, iż T. K. będąc zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) S-ka (...) sp. z o. o. w W. na stanowisku rzeźnik-ubojowiec nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach z uwagi na brak dowodów w przedmiocie wykazania, że praca ta była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, podczas gdy z przesłuchania skarżącego jednoznacznie wynika, iż praca w przedmiotowym zakładzie pracy polegała na uboju zwierząt i przebiegała w ciężkich warunkach, dlatego też należy ją zaliczyć do pracy w szczególnych warunkach;

5) naruszenie przepisu prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c. poprzez ustalenie w sposób sprzeczny z zebrany materiałem dowodowym, że T. K. będąc zatrudniony w Przedsiębiorstwie Produkcji (...) nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach z uwagi na brak dowodów w przedmiocie wykazania, że praca ta była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, podczas gdy z przesłuchania świadków P. A. i H. M. (2) jednoznacznie wynika, iż praca w przedmiotowym zakładzie pracy polegała na obróbce betonu i przebiegała w ciężkich warunkach, i w pełnym wymiarze czasu pracy, dlatego też należy ją zaliczyć do pracy w szczególnych warunkach.

W uzasadnieniu apelacji ubezpieczony dokonał streszczenia postępowania sądowego pierwszo-instancyjnego w niniejszej sprawie oraz obszernie argumentował podniesione zarzuty i twierdzenia.

W konkluzji apelacji skarżący wniósł o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyznanie mu prawa do emerytury, ewentualnie
- 2) uchylenie tego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja T. K. nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ nie zawiera zarzutów skutkujących uchyleniem lub zmianą wyroku Sądu I instancji.

Prawomocnym wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie IV U 2089/12 Sąd Okręgowy w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie T. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. z dnia 26 października 2012 r., odmawiającej ustalenia mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym (k. 50 akt sprawy IV U 2089/12).

Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby.

Związanie prawomocnym orzeczeniem oznacza niedopuszczalność nie tylko dokonywania ustaleń sprzecznych z nim, ale nawet przeprowadzania postępowania dowodowego w tym zakresie (por. wyrok S.N. z dnia 20 stycznia 2011 r., I UK 239/10, LEX nr 738532).

Jednocześnie jednak podkreślenia wymaga, że prawomocny wyrok oddalający odwołanie od decyzji organu rentowego odmawiającej przyznania prawa do emerytury ma powagę rzeczy osądzonej w sprawie z odwołania od decyzji wydanej wskutek złożenia wniosku na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm., nazywanej dalej ustawą emerytalną), jeżeli jej podstawą są te same okoliczności faktyczne i prawne, co przyjęte w uprzednim prawomocnym wyroku sądu (por. wyrok S.N. z dnia 13 lutego 2014 r., II UK 295/13, LEX nr 1441190).

Wprawdzie w przedmiotowej sprawie ubezpieczony ponownie wniósł o ustalenie prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w sytuacji, gdy zapadł prawomocny wyrok z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie IV U 2089/12, oddalający odwołanie od decyzji organu rentowego odmawiającej ustalenia mu prawa do tego świadczenia, lecz podstawą jego nowego wniosku nie są te same okoliczności faktyczne i prawne, co przyjęte w powyższym wyroku.

W konsekwencji zasadnie Sąd Okręgowy uznał, że nie zachodzi w niniejszej sprawie powaga rzeczy osądzonej.

Z apelacji wynika zarzut naruszenia prawa procesowego, a w szczególności art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, a w konsekwencji poczynienie błędnych ustaleń faktycznych dotyczących charakteru prac wykonywanych przez T. K. w okresach zatrudnienia: w (...) w G. D., w (...) wG. D.i w Przedsiębiorstwie (...) sp. z o. o. w W..

Skuteczne postawienie zarzutu sprzeczności istotnych ustaleń ze zgromadzonymi dowodami lub naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, lub nie uwzględnił wszystkich przeprowadzonych w sprawie dowodów, jedynie to bowiem może być przeciwstawione uprawnieniu do dokonywania swobodnej oceny dowodów (por. wyrok S.N. z dnia 13 października 2004 r., III CK 245/04, LEX nr 174185).

W ocenie Sądu II instancji w zakresie wynikającym z apelacji skarżący nie zdołał wykazać wadliwości rozumowania Sądu Okręgowego z punktu widzenia zaprezentowanych powyżej kryteriów co niezasadnym czyni zarzut naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. i poczynienia ustaleń faktycznych sprzecznych z zebraniem materiałem dowodowym.

Poza przyjętym przez ten Sąd sumarycznym okresem zatrudnienia ubezpieczonego w szczególnych warunkach, o czym mowa w dalszej części uzasadnienia, Sąd Apelacyjny w pełni podziela poczynione w postępowaniu sądowym pierwszoinstancyjnym w przedmiotowej sprawie ustalenia faktyczne i przyjmuje je za własne, a zatem nie zachodzi potrzeba ich powtarzania w tym uzasadnieniu (por. wyrok S.N. z dnia 11 czerwca 1999 r., II CKN 391/98, LEX nr 523662).

Istota sporu w niniejszym postępowaniu sprowadza się do oceny, czy wnioskodawca spełnia łącznie wszystkie, wynikające z treści art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm., nazywanej dalej ustawą emerytalną), warunki ustalenia mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, a w szczególności przesłankę w postaci osiągnięcia w dniu wejścia ustawy emerytalnej w życie, tj. w dniu 01 stycznia 1999 r., wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej).

Nie jest natomiast przedmiotem sporu i nie budzi wątpliwości spełnianie pozostałych przesłanek ustalenia mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej.

Ocena kwestii spełniania przesłanki z art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej zależy od odpowiedzi na pytanie, czy okresy zatrudnienia T. K.: w (...) wG. D.: od dnia 01 września 1969 r. do dnia 15 listopada 1972 r., od dnia 20 października 1980 r. do dnia 31 grudnia 1986 r. i od dnia 01 stycznia 1988 r. do dnia 31 stycznia 1991 r., w Przedsiębiorstwie Produkcji (...) w G. D. od dnia 20 maja 1975 r. do dnia 30 kwietnia 1976 r. i w Przedsiębiorstwie (...) sp. z o. o. w W. od dnia 02 stycznia 1995 r. do dnia 21 czerwca 1996 r. podlegają zaliczeniu do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Nie jest natomiast przedmiotem sporu i nie budzi wątpliwości zaliczenie do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach okresów zatrudnienia ubezpieczonego: od dnia 01 stycznia do dnia 31 grudnia 1987 r. w (...) w G. D. oraz od dnia 01 maja 1976 r. do dnia 28 lipca 1978 r. w Przedsiębiorstwie Produkcji (...) w G. D..

Pismem z dnia 15 października 2012 r. (k. 50 akt ZUS) (...) w G. D. anulowała świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 29 lutego 2000 r. (k. 22 akt ZUS), w którym podała m.in., że wnioskodawca w okresie od dnia 20 października 1980 r. do dnia 31 stycznia 1990 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w szczególnych warunkach związane min. z ubojem zwierząt rzeźnych wymienione w poz. 8, działu X, wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz., 43 ze zm., nazywanego dalej rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego).

W piśmie z dnia 25 września 2012 r. następca prawny PW (...) sp. z o. o. w W. - (...) sp. z o. o. w W. wskazał natomiast, że nie jest w stanie potwierdzić faktu wykonywania prac w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie zatrudnienia T. K. od dnia 02 stycznia 1995 r. do dnia 21 czerwca 1996 r., objętego świadectwem wykonywania prac w szczególnych warunkach wystawionym przez (...) sp. z o. o. w W. w dniu 14 grudnia 2007 r. (k. 24 akt ZUS), w którym stwierdzono m.in., że w tym okresie ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w poz. 8, działu X, wykazu A rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Wnioskodawca nie przedłożył świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach ani świadectwa pracy, w którym Przedsiębiorstwo Produkcji (...) w G. D., stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, stwierdziłoby sporny okres zatrudnienia od dnia 20 maja 1975 r. do dnia 30 kwietnia 1976 r. jako okres pracy w szczególnych warunkach.

W sądowym postępowaniu odwoławczym fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie mogą być jednak udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego, a do sądu należy ocena ich wiarygodności (por. wyrok S.N. z dnia 02 lutego 1996 r., II URN 3/95, LEX nr 24774).

W związku z powyższym T. K. ma szerokie możliwości udowodnienia faktu świadczenia w spornych okresach zatrudnienia prac w szczególnych warunkach wymienionych w wykazie rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego stale i w pełnym wymiarze czasu, przy zastosowaniu różnorodnych środków dowodowych.

Z faktu, że właściwy minister, kierownik urzędu centralnego, czy centralny związek spółdzielczy, w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych, ustalił w podległych i nadzorowanych zakładach pracy, że dane stanowisko pracy jest stanowiskiem pracy w szczególnych warunkach, może płynąć domniemanie faktyczne, że praca na tym stanowisku w istocie wykonywana była w takich warunkach i odwrotnie, brak konkretnego stanowiska pracy w takim wykazie może – w kontekście całokształtu ustaleń faktycznych – stanowić negatywną przesłankę dowodową (por. wyrok S.N. z dnia 16 listopada 2010 r., I UK 124/10, LEX nr 707404).

W przypadku ustalenia, że stanowisko pracy ubezpieczonego widniejące na dokumentach dotyczących spornych okresów zatrudnienia, figuruje w wykazie stanowiącym załącznik do właściwego zarządzenia resortowego albo uchwały, zachodziłoby zatem domniemanie faktyczne, że w okresie zatrudnienia na tym stanowisku wykonywał on prace w szczególnych warunkach.

Z przeprowadzonych w sprawie dowodów wynika, że w spornych okresach wnioskodawca był zatrudniony na następujących stanowiskach: ucznia, robotnika niewykwalifikowanego, masarza, starszego masarza i rozbieracza-wykrawacza w (...) w G. D., operatora widlaka w (...) w G. D. oraz masarza w (...) z o. o. w W..

Stanowiska te nie są wymienione, odpowiednio: w pkt 1-13, poz. 8 „Prace wykonywane bezpośrednio przy uboju zwierząt”, działu X „Przemysł mięsny – prace w rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym”, wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do uchwały nr 64/83 Zarządu Głównego Centralnego Związku Spółdzielni Rolniczych „Samopomoc Chłopska” z dnia 25 lipca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy spółdzielczości rolniczej (Informator dla Spółdzielni nr 15, poz. 57), ani w pkt 1-4, poz. 4 „Prace zbrojarskie i betonarskie”, działu V „W budownictwie i produkcji materiałów budowlanych”, pkt 1-6, poz. 8 „Prace wykonywane bezpośrednio przy uboju zwierząt”, działu X „W rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym”, wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia nr 55 Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 14 lipca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach (Dz. Urz. MRiGŻ z dnia 31 października 1983 r. Nr 3, poz. 7).

W odniesieniu do okresów zatrudnienia na tych stanowiskach nie zachodzi zatem domniemanie faktyczne wykonywania prac w szczególnych warunkach.

Przeprowadzone w niniejszej sprawie dowody z treści dokumentów z akt osobowych z okresu zatrudnienia T. K. w (...) w G. D. (k. 27 akt sprawy) nie dają podstaw do przyjęcia, że w okresie od dnia 20 maja 1975 r. do dnia 30 kwietnia 1976 r. wykonywał on prace zbrojarskie i betoniarskie. Wskazują bowiem, że w okresie tym ubezpieczony wykonywał prace operatora widlaka, które nie są wymienione w wykazie rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Z treścią tych dokumentów korespondują zeznania świadka P. A. (k. 51v. akt sprawy), który stwierdził, że wnioskodawca pracował jako betoniarz od 1976 r. do 1978 r.

Z kolei świadek H. M. (1) nie był w stanie potwierdzić, kiedy T. K. rozpoczął pracę jako betoniarz (k. 51v. akt sprawy).

Zasadnie zatem Sąd Okręgowy uznał, że w okresie zatrudnienia w (...) w G. D. od dnia 20 maja 1975 r. do dnia 30 kwietnia 1976 r. ubezpieczony nie wykonywał prac w szczególnych warunkach.

Prawidłowo Sąd ten przyjął, że przeprowadzone w sprawie dowody, w tym zeznania świadków: M. B. (k. 50v.-51 akt sprawy), K. D. (k. 51 akt sprawy), M. S. (k. 51-51v. akt sprawy) i przesłuchanie wnioskodawcy w charakterze strony (k. 52-52v. akt sprawy), nie dają miarodajnych podstaw do stwierdzenia, że w spornych okresach zatrudnienia: w (...) w G. D. oraz w PW (...) sp. z o. o. w W. wykonywał on prace w szczególnych warunkach, o których mowa w poz. 8 „Prace wykonywane bezpośrednio przy uboju zwierząt”, działu X „W rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym”, wykazu A rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego w pełnym wymiarze czasu pracy, ponieważ oprócz tych prac wykonywał jeszcze inne prace nie wymienione w wykazie tego rozporządzenia.

Zasadnie zatem Sąd I instancji uznał, że nie zachodzą przesłanki z § 2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego do zaliczenia tych okresów do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

Podlegający zaliczeniu do wymaganego do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze okres zatrudnienia T. K. w (...) w G. D. od dnia 01 maja 1976 r. do dnia 28 lipca 1978 r. (2 lata, 2 miesiące i 28 dni), przy uwzględnieniu okresu uznanego przez organ rentowy (5 lat, 8 miesięcy i 2 dni), wynosi w sumie 7 lat i 11 miesięcy (a nie jak błędnie przyjął ten Sąd 6 lat, 7 miesięcy i 14 dni), a zatem ubezpieczony nie posiada na dzień 01 stycznia 1999 r. wymaganych co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W konsekwencji zasadne jest przyjęcie, że wnioskodawca nie spełnia spornej przesłanki ustalenia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej.

Ponieważ dla ustalenia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym T. K. musi spełniać łącznie wszystkie przesłanki wynikające z treści z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, wobec nie spełnienia przesłanki z art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, brak jest podstaw prawnych do przyznania mu tego świadczenia.

Za niezasadne uznać zatem należy podniesione przez ubezpieczonego w apelacji zarzuty naruszenia prawa materialnego.

Wobec powyższego, uznając apelację organu rentowego za bezzasadną, na mocy art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku.

SSA Bożena Grubba SSA Michał Bober SSA Barbara Mazur